

KEREITI
1

**TATAISO YA
TITJHERE**

Platinum

Dikhoudu le Diroboto

Maskew Miller Learning
10 Freedom Way, Milnerton, Cape Town, 7441

© Maskew Miller Learning (Pty) Ltd 2025

Ditokelo tsohle di sirelleditswe. Ha ho karolo ya kgatiso ena e ka hatsiwa, ya bolokwa mokgweng oo e ka hlahiswa hape ho ona, kapa ya phatlalatswa sebopehong sefe kapa sefe, ka tsela efe kapa efe (elektroniki, ka motjhine, ka kgatiso kapa ka mokgwa o mong o sele) ntle le ho re ho fumanwe pele tumello e ngotsweng fatshe ya monga ditokelo tse sirelleditsweng.

Ho kopa tumello ya ho hlahisa hape kapa ho fetola karolo efe feela ya phatlalatsa ena, ka kopo ikopantshe le sehlopha sa Ditokelo le Ditumellano ho 021 532 6000 kapa o ka romela imeili ho rightsgranting@mml.co.za. Ho tlaleha tlolo ya molao, ka kopo romella imeile ho copyright@mml.co.za

E hatsitswe la 1 ka 2025

ISBN 978-1-779-83183-5
ePDF Perpetual ISBN 978-1-834-99098-9

Mophatlalatsi Whitley Makhari
Mohlophisi ya tshwereng Georgia Mehl
Moralo wa bokantle ba buka ka MML Visual Design
Setshwantsho sa bokantle ka MML Visual Design
Moralo wa buka ka MML Visual Design
Botaki ka AJ Erasmus, Angela Bowring, Illana Dillon, Bev Victor, Ken Etberg, Tabitha Buffet, Lorraine Worx, James Whitelaw, MML Visual Design
Tlhophiso ya mongolo ka Straive, MML Visual Design
E hatsitswe ke

Diteboho

Shutterstock

1.8a, Phonlamai Photo; 1.8b, l.114c,l.146c, OATZ To Go FACTORY; 1.8c, Jenson; 1.8d, kelvn; 1.9a, DeawSSv; 1.12a, Richard Brooks; 1.12b,c, small blackcat; 1.13a,b,l.18a,l.105e, SeventyFour; 1.13c, S... Robson; 1.13d, Tatiana Buzmakova; 1.18b, billykhambule; 1.18c, 1.52f,l.66g,l.74a, Prostock-studio; 1.18d,l.74b,l.111c,l.111d, P... Images.com-Yuri A; 1.20a, MaraZe; 1.20b, Big Tuna Online; 1.20c, Tyra Yusri; 1.20d,l.54a,l.154d, Serhiy Stakhnyk; 1.20e,l.54a,l.54b,l.154c, Kaspars Grinvalds; 1.20f,l.126c, AlexLMX; 1.20g,l.30c,d,l.31a,c,l.116d,e, grey_and; 1.21b,l.126b, ifor...; 1.30a, Alexeysun; 1.30b, anusorn2005; 1.31b,l.116c, Denis180787; 1.31d, 1.31e, nazarovsergey; 1.31d,l.116g, Valentyn Voll...; 1.31f, ... vodka; 1.41a, MMCEZ; 1.41b, andriy_vyshnivetskiy; 1.41c, IntelliFunk; 1.42a, i_ am_ zews; 1.42b,c, RiccardoMayer; 1.42a, Masha Nethu; 1.47a, RuthBlack; 1.47b, Microstock Studio; 1.47c, Olga_Rusinova; 1.47d, Viktor1; 1.47e, M.UnalO...; 1.51a, ...; 1.51b, Andrey_Popov; 1.51b, Ljupco Smokovski; 1.52a, fizkes; 1.52b, KieferPix; 1.52c, Mkosi Omkhulu; 1.52d, Khos...; 1.53a, Asier Romero; 1.53a,l.80a,l.99b,l.127a,l.128a,l.160f, officeku; 1.53b,l.80b,l.99a, yuwnis07; 1.56a, SOMMAI; 1.56b, Evgenia Tuzi...; 1.57a, ... Nitr; 1.87a,b,l.88e,f, New Africa; 1.58a,l.66d,l.67c,l.87g,l.88c, Pixel-Shot; 1.58b,l.105c,l.114a,l.134a, Kinwunz; 1.58c,l.104e, ...; 1.59a, Renisons; 1.59b,Chay_Tee; 1.59c,l.104f, asharkyu; 1.61a, zaferkizlkaya; 1.62a,l.63a,l.64e,l.71b,l.115d,e,f, YellowCat; 1.62b,l.63b, ...; 1.62c,l.63c,l.64c, Dimedrol68; 1.62d,l.63d, l.64a,l.149b, Rozhnovskaya Tanya; 1.62e,l.63e, ...; 1.63a, Jasen Wright; 1.66b,l.104h,l.114b, PandPStudio; 1.66c, La Famiglia; 1.66f, Andy Dean Photography; 1.67a, ...; 1.67c, UlfsFotoart; 1.69a, Tanveer Anjum Towsif; 1.70a, oksana2010; 1.70b,chrishbrignell; 1.71a,l.111f, kriangkrainetna...; 1.72a, ... HurstPhoto; 1.73b, Prasong Takham; 1.73c, Melica; 1.73d,l.104d, Africa Studio; 1.74c, sirtravelalot; 1.74d,l.130b, ...; 1.74e, onephoto; 1.74f, Fabrika Simf; 1.77a,l.78a, Refox Photos; 1.77b,l.78b, Terrace Studio; 1.77c,l.78c, The Far Away...; 1.77d, Rebel Red Runner; 1.77e, Shamils; 1.77f, mernk; 1.81a,l.82a,l.138a,l.139a, Printdesign 123; 1.87c,l.88b, Avoc... studio; 1.87d,l.88a, Dzha33; 1.87e,l.88d, conzorb; 1.87f,l.88g, l.146d, Melnikov Dmitriy; 1.91a,Yauheni Meshcharakou; 1.91b, ...333; 1.97a, Wut_Moppie; 1.97b, Trixy Gatto; 1.97c, Eric Isselee; 1.97d, Nancy Pauwels; 1.104a, goir; 1.104b, Javier Crespo; 1.104c, ...khailo Baidala; 1.104g, Terelyuk; 1.105a, l.146a, Gorodenkoff; 1.105b, KlingSup; 1.105d, Fineart1; 1.108, aekiku; 1.111a, ...; 1.111b,l.118a, gresei; 1.111d, ViccoDW; 1.111e, PATARA; 1.111g, LebedkoInna; 1.111h, Jurga Jot; 1.111i, Vir...; 1.111j, Alex...; 1.116a, Marco Food; 1.116b, Superheang168; 1.118b, Mike Flippo; 1.119a, Regreto;l.119c, Evgeny Dubinc...; 1.119d, Tukaram.Karve; 1.121a, Nature's Charm;l.121b, Jacques Hugo; 1.121c, Geoff Sperring; 1.121d, Ariadna22822; 1.122a, iam...; 1.122b, 19 STUDIO; 1.126d, Maxxionn; 1.130a, Ermolaev Alexander; 1.130c, Sombat Muycheen; 1.134b,Gemenacom; 1.137a, PST...; 1.138b,l.139b, yuwnis07; 1.140a,l.143a, koya979; 1.140b,l.143b, bogdan Ionescu; 1.146b, Ground Picture; 1.149a, Nolte Lourens; 1.149d, birdbyb stockphoto; 1.154a, BlueTitan; 1.154b, Capictures; 1.154e,f,g, chaythawin; 1.159a,b,c,l.160a,b,e, Masha Nethu;l.160c,d,StockBURN;

Dikahare

Titjhere e ratehang.....	vii
1. Bohlokwa ba Khoudu le Roboto:.....	viii
2. Dikhoudu le Diroboto Mokgahlelong wa Motheo	viii
3. O ka sebedisa Letoto lena jwang.....	ix
4. Dikarolo tsa Tataiso ya Titjhere.....	xiii
5. Tjhebokakaretso	xiii
6. Bokgoni bo totobetseng	xv
7. Ho Kopanya Dikhoudu le Diroboto Mokgahlelong wa Motheo...	xvii
8. Kabo ya Nako.....	xvii
9. Phapano, Tekatekano le Kenyelletso.....	xviii
10. Ho theha Phapano le Kenyelletso e bontshang kenyelletso le pahapano	xx

Dikahare

11. Mokgwa wa ho ruta	xxii
12. Mokgwa wa ho ruta Khoudu le Roboto	xxiii
13. Tsamaiso e atlehileng ya thuto	xxv
14. Tsamaiso ya ka Phaposing	xxvi
15. Ho sebedisa Tlwaelo ya ho ithuta ka Boiqapelo le Kikutlo	xxvii
16. Sebaka se seng	xxvii
17. Ho Tshehetsa Mekgwa e fapaneng ya ho ithuta	xxvii
18. Bophelo bo botle ba matjhe	xxix
19. Tekanyetso	xxix
20. Khoudu e lekanyetse	xxxii
21. Moralo wa sisintsweng wa ho ruta	xxxii
22. Kikutlo e tshere	xxxvii
23. Maano a Kenokgare a sisintsweng	xxxviii

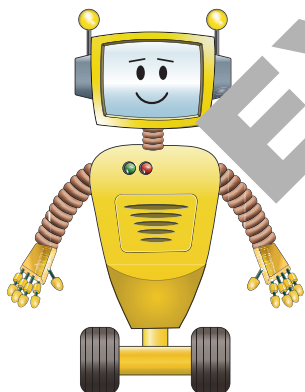
Dikahare

Kotara ya 1

Ke kgona ho etsa dipaterone	1
Mefuta ya diroboto	6
Tsohle ka nna	11
Ho phela lefatsheng la dijithale	17
Roboto ya ka	22
Bophelo bo botle	26
Dipaterone tsa ka	29
Tsamaya ho fihlela o thula tshita	32
Rarolla bothata	35
Nthophe	39

Kotara ya 2

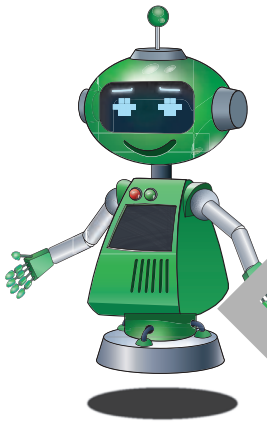
Ho etsa dipaterone	44
Ho hlophisa	48
Ho bolokeha inthaneteng	50
Khanya - tshebetso - sephetho	55
Ditaelo tsa Roboto	59
E fumane	62
Diroboto di thusa batho	67
Latela dikutlo tsa hao	70
Ha re bue	74
Ho boloka mmele wa ka o bolokehile	77

Kotara ya 3

Ho thusa Zaza.....	81
Phaka	87
Diphoofolo tsa lapeng.....	92
Mofuta wa phoofolo ya ka ya lapeng.....	96
Ho dula o bolokehile.....	100
Thusa Tumi ho etse kgetho e nepahetseng.....	104
Ho rarolla khoutu	108
Ha re thusa Kody	112
Dijo le mebala	115
Semela sa ka.....	119

Kotara ya 4

Lehae la motswalle ya ka.....	123
Fumana tsela leboteng hae.....	127
Molaetsa o.....	131
Dikarolo tsa roboto	135
Fumana ditsela ho ya dibakeng tsa setjhaba	138
Thusa Kody ho fumana phaka	142
Roboto mosebetsing.....	146
Ho sefa metsi	150
Re buisana jwang?.....	155
Dinaledi bosiu	159

Titjhere ya Ratehang

Ha o ntse o kena ka phaposing ya hao ya borutelo letsatsi le leng le le leng, ha o kene feela sebakeng se tletseng dideseke le dibuka tsa thuto. O kena sebakeng seo bokamoso bo tla boptjwa, mme menyetla e tla hlaha. O na le matla a makatsang a ho kgothatsa, ho tataisa le ho hodisa baetapele ba kamoso, baqapi le baetsi ba diphetoho. Ka ho arolelana tjantjello ya hao, o etsa ho fetang ho ruta feela, o iala peo ya mosa, sebete, tlhompfo, le motho pelong e nngwe le e nngwe e fanang ka matla.

Re a utlwisisa hore ha ho bonolo ka mehla. Mathata a ho ruta, ha arolelana le dibakeng tse haellwang ke disebediswa, ka dinako tse ding o ikutlwana le boima. Empa bothata bo bong le bo bong boo o tobanang le bona ho etsa phapano ya sebele. O bontsha baithuti ba hao hore bokgoni ba bona ba bohlake moedi le hore ba a bonwa, ba nkwa ba le ba bohlokwa, mme ba kgotsofiso finyella boholo.

Ke ka lebaka leo disebediswa tsa rona tsa ho ruta ho tseba hore teng ho o tshehetsa. E qapilwe le ho nahanwa ka Setatemente sa Lintlantlana Kharikhulamo le Tekanyetso CAPS, se tsepamisitse maikutlo ho kenyeletsang bohle le ho theheng tikeloho ya ho ithuta moo moithuti e mong le e mong a ka iponang a emetswe. Ditshwantsho, dipale, le dithuto di boetse ho fapana ha maemo a sebaka sa rona, ho thusa moithuti e mong le e mong ho ikutlwa ae le setho sa phaposi ya hao ya borutelo.

Mme ha re a lebala ka wena, tshepo bo botle ba hao bo bohlokwa jwalo ka katleho ya baithuti ba hao. Re tshenelleditse disebediswa tsa ho itlhokomela ho o boloka o le mafolofolo, o le o hantle hobane re a tseba hore ha o ikutlwa hantle, phaposi ya hao ya borutelo e a atleha. Thabo ya hao ha e ame thuto ya hao feela empa ho e le tseba dikamano tseo o di ahang le baithuti ba hao, ba shebileng ho wena bakeng sa tshepo le kgothatso.

Ha Afrika Boroa e tswela pele ho hatela pele ka Molao wa Dihlomathiso tsa Molao wa Thuto ya Motheo (BELA), o saennweng hore e be molao ka 2024, maikemisetso a ho theha tsamaiso ya thuto e nang le tekatekano le e kenyeletsang a ntse a hana le ho feta. Karolo ya hao morerong ona e bohlokwa, mme ho utlwisisa CAPS le BELA ka bobedi ho nnetefatsa hore phaposi ya hao ya borutelo ke sebaka seo ho sona baithuti ba itokiseditseng katleho. O na le matla bakeng sa phetoho e ntle, mme tshutshumetso eo o e etsang ka phaposing ya hao e kgolo ho feta kamoo o ka e bonang. Ha o ntse o ruta, tseba hore ha o tataise baithuti ba hao feela; o bopa bokamoso ba setjhaba sa rona, banaha ya rona le balefatshe.

Re a leleboha ka tsohle tseo le di etsang.

1. Bohlokwa ba Khoudu le Roboto:

Tjhe! Re tobane le thuto e ntjha ka ho felletseng—e bonahalang e tshosa le e sithabetsa! Ho ngola Dikhoudu? Re nahana ka motho e mong a itshwareleditseng khomphiyuteng, a ntse a hlahloba boitsebiso boo ka utlwisisang feela ke ba kgethilweng. Diroboto? Seo se utlwahala eka ke ntho e hlahang setshwantshong sa mahlale e iqapetsweng! Na ha re a lokela ho ema dilemo tse mashome a mahlano hore diroboto di nke lefatshe? Na diroboto tsa tsa boramahlale le borasepakapaka feela? Ke hobaneng ha see se lokela ho ba taba ho rona jwalo ka matijhere?

Ditaba tse monate ke tsena: ho ngola dikhoudu ha se ntho e tsweng ka ntle jwalo ka ha ho bonahala. Ha e le hantle, haesale re etsa jwalo ka nako e telele. Le hoja re tla hloka ho ithuta dintho tse ntjha ho ruta le baithuti ba rona ka katleho, eo ke karolo ya thabo!

Re phela lefatsheng leo ho lona tswelopele e phahlang ya thekenoloji e ke keng ya latolwa. E dula e fetoha, mme re tlameha ho fetoha haufi le yona. Hobaneng? Hobane re lokisetsa baithuti ba rona bohloko bo bo tlang ho bo rua.

Letotong lena, re tla o tataisa lefatsheng le phahlang la dikhoudu le diroboto ka ho sebedisa dikhoudu tse sa kgethilweng motlakaseng.

Matijhere ka tlwaelo a ne a tletlehe hodima diboto, tjhoko, le dikarete ka phaposing ya borutelo. Empa khatso ya ho amohela diphetoho le ho neha baithuti ba rona ka bohloko ba tla bo hloka mehleng ena ya dijithale!

2. Dikhoudu le Diroboto Mokgahlelo wa Motheo

Re a o amohela ho Dikhoudu le Diroboto Kereiting ya 1! Letoto lena le na le Buka ya Moithuto e ncha ya Titjhere e kgothalletsang thuto e atlehang ya Dikhoudu le Diroboto Kereiting ya 1. Dikhoudu le Diroboto tsa Kereiti ya 1 di ngotswe ho latela mehlako tsa Setatamente sa Kharikhulamo le Leano la Tekanyetso (CAPS). Kahodimo ho sebedisa letoto lena, o ka kgodiseha hore ditaba tsa kharikhulamo di kenyelleditswe ka botlalo.

Dikhoudu le Diroboto di ntlafaditswe ka ho ikgetha hore di tsamaelane le CAPS ya Dikhoudu le Diroboto ka mekgwa e latelang.

3. O ka sebedisa Letoto lena jwang

3.1 Dikarolo tsa Buka ya Moithuti

- Buka ya Moithuti e na le mokotaba o iphetang o tsamaisanang le mesebetsi ya beke le beke, e bopa boiphihlelo bo momahaneng le bo hohelang ba ho ithuta.
- Beke e nngwe le e nngwe e fana ka ketsahalo e ntjha e qholotseng baithuti ho sebedisa tsebo ya bona maemong a tshebetso.
- Karolo ya “Ha re Qaleng” e sebetsa e le qalo ya ho hlaloha tsebo e pele ya baithuti le ho hokahanya ka kotloloho le ditaba tseo ba e hlalosiseng ho ithuta.
- Qetellong ya beke e nngwe le e nngwe, karolo ya “Ho Itela” e fa baithuti monyetla wa ho nahanisisa ka mosebetsi wa bona ho thalletsa mokgwa o nahanwang wa ho ithuta. Kopa baithuti ho talisa se seng sa difahleho tse nne dibukeng tsa bona kapa ba bontshe monwana o le mong ho isa ho o mene ho lekanya boikitlaetso ba bona ketsahalong ena.
- Ho eketsa moo, ho na le karolo ya “Mantswe le Letjha” e reretsweng ho hlalosa mantswe a sa tlwaelehanga a nahanwang dithutong, ho thusa baithuti ho atolosa pokello ya bona ya mantswe ka tsela e utlwahalang.

O ikutlwa jwang ka mosebetsi oo o o entseng?

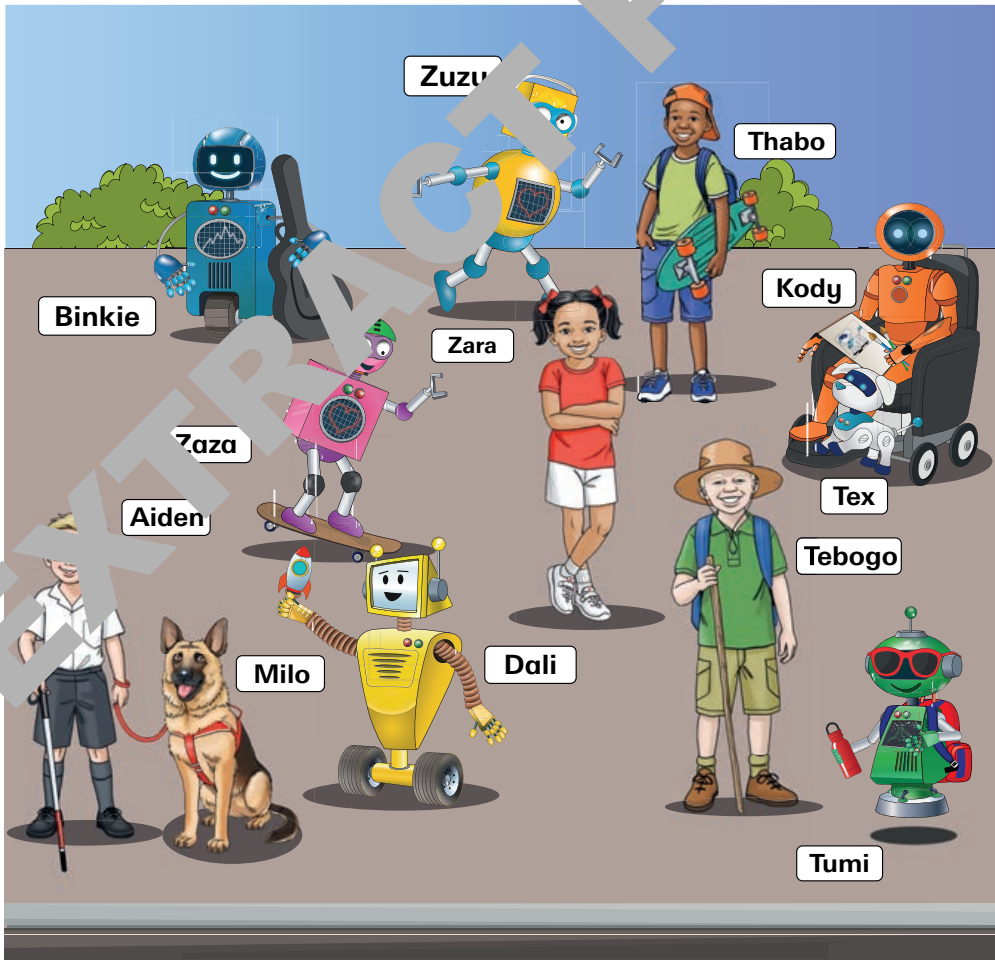
1 	2 	3 	4
Ho leka!	Thabile!	Motlotlo!	Alilili!

Matshwao

Ho phelletsatsa buka re na le matshwao a kenyelleditsweng ho bontsha mofuta wa tsohle le mesebetsi e etsahalang.

Ha o bona	E bolella:
	nako ya ho sebetsa le motswalle
	nako ya ho sebetsa le le sehlopha

	nako ya ho sebedisa matshoho a ka le boko ba ka
	nako ya ho taka le ngola
	nako ya ho bua ka dintho
	nako ya ho sebedisa boko le monahano
	nako ya ho tsamaisa mmele

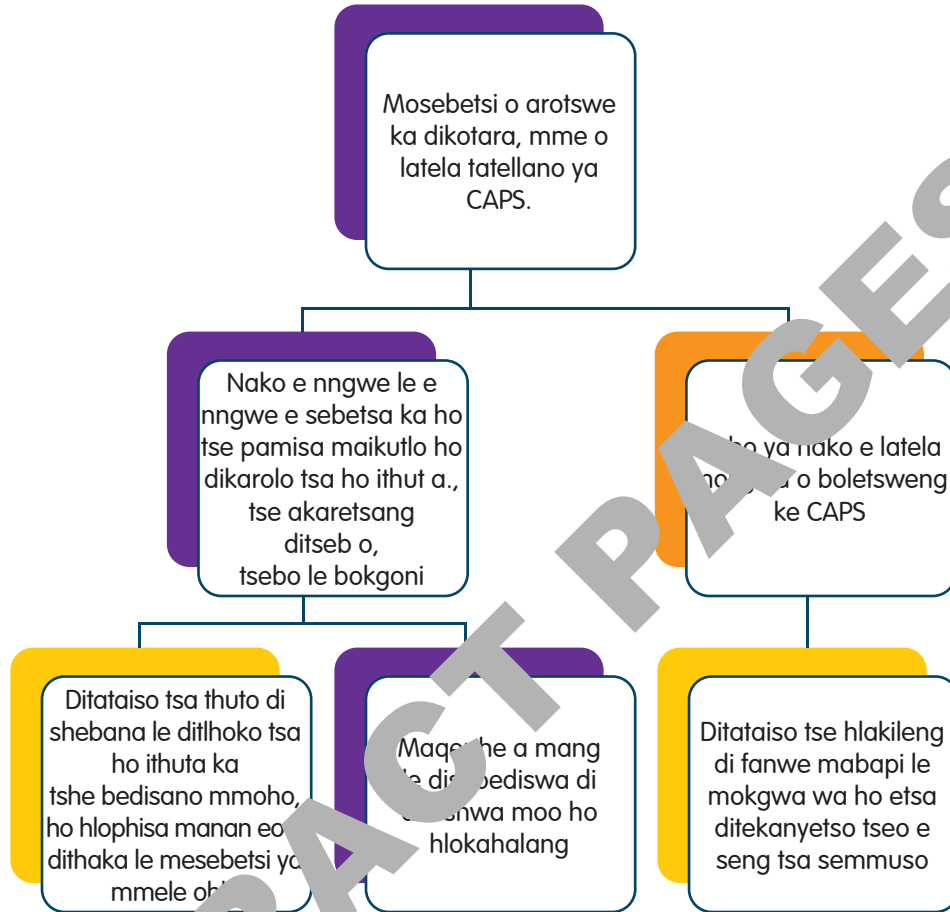

3.3. Dikarete tsa Dikhoudu

Karete ya Khoudu	Thlaloso (ketso)	Karete ya Khoudu	Thlaloso (ketso)
	Tsamaya mohato o le mong ho ya pele. Tsamaya mohato o le mong ho ya hodimo.		Pheta ketso ka makgetlo a mahlano.
	Tsamaya mohato o le mong ho ya fatshe.		Letshwao la lupu le o bolella hore o phete mehato e atlehang.
	Tsamaya mohato o le mong ka ho le letshehadi.		Letshwao la kofutsu le o bolella hore o me mmele oswana e mmedi.
	Tsamaya mohato o le mong ka ho le letona.		Letshwao la modumo le o bolella ho o mamele modumo.
	Thinyetsa ka ho le letshehadi.		Letshwao la ho tantsha le o bolella hore o etse motsamao o le mong wa ho tantsha.
	Thinyetsa ka ho le letona.		Letshwao la ho bua le o bolella hore o bue lentswe.
	Haeba (polele) jwa sa sena (etsa ketso).		Letshwao la ho hetla le o bolella hore o hetle hang. (Etsa phetoho e felletseng).
	Sekamisa mmele wa hao ho ya pele.		Letshwao la ho taka le o bolella hore o take.
	Sekamisa mmele wa hao ho ya morao.		Letshwao la ho opa le re opa diatla hang.
	Sekamisa mmele wa hao ho ya ho letshehadi.		Letshwao la ho phahamisa seatla sa menwana e mehlano le o bolella hore o phahamise seatla sa hao sa menwana e mehlano.

	Sekamisa mmele wa hao ho ya ho le letona.		Letshwao la ho latela le o bolella hore o latele.
	Nka ntho.		Letshwao la ho kgothometsa le o bolella hore o sututse.
	Beha ntho fatshe		Letshwao la ho hlolele re o hlolele.
	Letshwao la ho qala le o bontsha moo sebaka sa ho qala se leng teng.		Letshwao la ho nahamisa monwana o mofenyi le sebediswa ho re iphe.
	Letshwao la ho tsamaya le o bontsha nako ya ho tsamaya.		Letshwao la ho shebisa monwana o mofenyi fatshe le sebediswa ho re iphe.
	Letshwao la ho emisa le o bontsha nako ya ho emisa.		Letshwao la ho nahana le o bolella hore o: <ul style="list-style-type: none"> • Nahane ka ho hong. • O iqapele (mohopolo); • O etse moralo
	Pheta ketso ka mabedi a mabedi.		Letshwao la ho tlola le re o tlole hang.
	Pheta ketso ka makgetlo a mabedi.		Letshwao la ho tlolela hodimo le o bolella hore o tlole hodima ntho e itseng.
	Pheta ketso ka makgetlo a mabedi.		

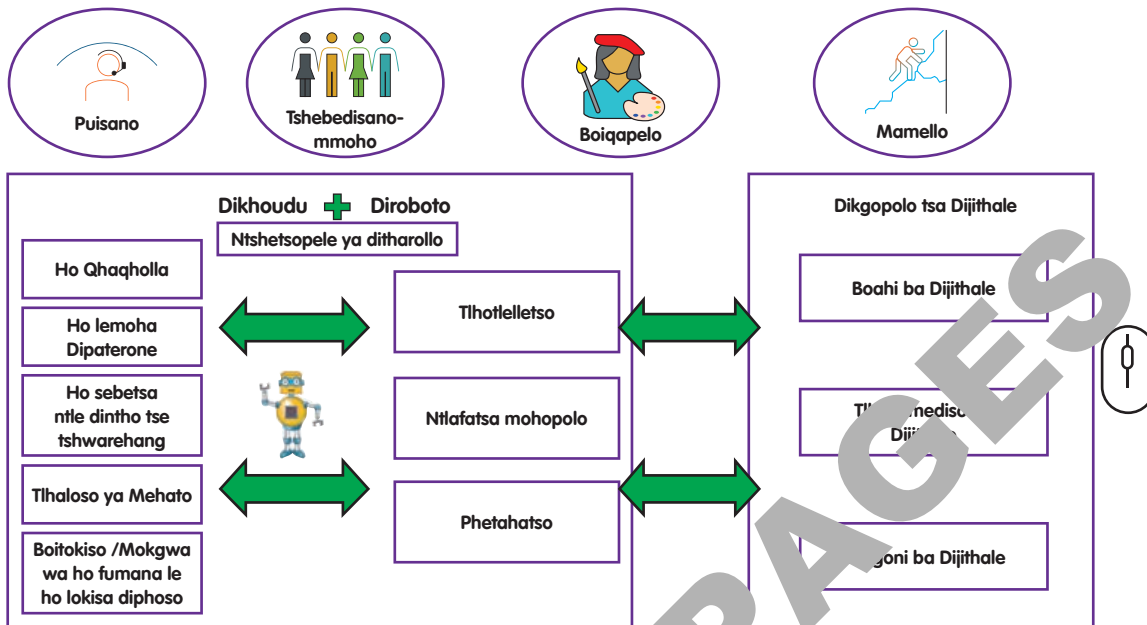
4. Dikarolo tsa Tataiso ya Titjhere

5. Tjheboka karabo

5.1 Na Ho Dikhoudu le Diroboto ke eng?

- Dikhoudu le Diroboto di kopanya melawana ya mananeo le moralo wa roboto, maho le tshebetso.
- Dikgopolo tsa mananeo, mekgwa, le maikutlo di a sebediswa ho laola diroboto ho etsa mesebetsi e itseng.
- E kenyelletsa dikgopolo tsa dijithale tse bolelang mehopollo, melao ya metheo (melaotheo), le ditshebetso tse fapaneng tse amanang le mahlale a dijithale le tshebediso ya tsona.
- Kharikhulamo ya Dikhoudu le Diroboto e ipapisitse le ditshiya tse latelang, jwalo ka ha ho bontshitswe setshwantshong se ka tlase:

Kharikhulamo ya Dikhoudu le Diroboto e ipapisitse le dikgopolo tse latelang:

- **Dikhoudu** ke mokgwawa wa ho ncola ditheko tseo Khomphiyuta e ka di utlwisisang le ho di latela. Ke tšhomo batho ba bolellang dikhomphiyuta hore na di etse eng, mohato ka mohato, ho di etsa hore di etse mesebetsi e fapaneng.
- **Diroboto** di kopanya mathata le boenjineri ho etsa metjhini e kgonang ho bona tikoloho ya naha ho etsa diqeto, le ho etsa mesebetsi e ikemetseng. Efa baithuti monyetla ho hlophisa, ho etsa diteko le ho iketsetsa meralo ya bona. Diroboto di shebane kahole le popo, tshebetso le tshebediso ya diroboto.
- **Dikgopolo tsa dijithale** di kenyelletsa mefuta e mengata e fapaneng ya ditsebo le utlwisiso tse thusang baithuti ho sebedisa thekenoloji ka katleho le ka boikarabelo.

5.2 Mokhoa nisetso a Kgethehileng:

Ntshetsa pele tsebo ya ho rarolla mathata ka ho nahana ka khomphiyuta.

Ntlafatsa monahano wa moralo ho theha ditharollo tsa boiqapelo le tse shebaneng le batho.

Eba karolo ya moloko wa batho ba nahanang ka boiqapelo ba sebedisang khoudu, diroboto, le bokgoni ba dijithale ho hlahisa mehopollo.

Kgothalletsa boiqapelo, monahano o tebileng, tshebedisano mmoho, puisano, le boiqapelo.

Etsa ka boikarabelo le ka katleho lefatsheng la dijithale.

Utlwisisa hore na thekenoloji e ama setjhaba jwang.

Aha boitshepo ba ho sebetsana le mathata ka mokgwa wa ho nahana e tsoela moralo.

6. Bokgoni bo totobetse

6.1 Monahano wa Khomphiyuta

Monahano wa khomphiyuta ke mokgwa wa ho rarolla mathata le ho arola mathata a rarahang ka dikarolo tse nyenane tse laolehang.

E thusa baithuti ho ntlafatsa mahlale a bona a ho rarolla mathata a dikhoudu le diroboto. Tsebo ena e ka boela ya sebopeho ho rarolla mathata a letsatsi le letsatsi.

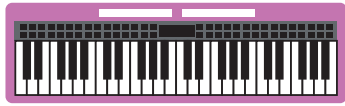
Ke mokgwa wa ho nahana ka sebopeho sa bokgoni bo sebedisang mekgwa ya ho rarolla mathata le ho phetha mesebetsi ka katleho.

Monahano wa khomphiyuta thusa batho ho fumana ditharollo tseo batho le dikhomphiyuta ba ka utlwahalang.

Monahano wa khomphiyuta ha se wa mahlale a khomphiyuta feela; eo ka sebediswa maemong a rarahang le maemo a letsatsi le letsatsi, ho thusa batho ka boingwe ho nahana ka mokgwa o utlwahalang le ka mokgwa o hlophisitsoeng.

E ke yeletseng dikarolo tse latelang:

 <p>Ho sebetsa ka dintho tse sa tshwareheng: Ho tsepamisa maikutlo tlhahisoleseding ya bohlokwa le e nepahetseng le ho iphapanyetsa tlhahisoleseding e seng ya bohlokwa le e sa lokelang.</p>	 <p>Ho Qhaqholla: Ho rarolla bothata bo rarahang ka ho bo arola dikarolo tse nyane, tse laolehang</p>
---	---

Temoho ya Paterone: Ho kgetholla ho tshwana le ho se tshwane. Ho lemoha mekgwa e tshwanang mathateng a mang ho o thusa ho rarolla bothata bo botjha.

Tlhaloso ya Mehato: Ho hlalosa tatellano e nepahetseng ya mehato kapa ditaello tse o etsa mosebetsi.

Ho diroboto, baithuti ba sebedisa monahano wa khomphiyuta ho aha ho ana le ho hlophisa roboto. Tshebetso ya roboto e bontsha kamoo ba sebeditseng monahano ona hantle ha ba ntse ba leka le ho lokisa khoutu ya bona.

6.2 Ho Nahana ka Moralo

- **Ho nahana ka moralo:** Monahano wa moralo o tsepamisitse maikutlo ho batho mme o kgothalletsa boqapi.

E latela mehato e meraro e latelang:

- **Ho nahana ka moralo:** Monahano wa moralo ke mokgwa wa ho rarolla mathata o kopanyang boqapi le mosebetsi mme o tsepamisitse maikutlo kutlwisisong le ho rarolla mathata.

Se latelang se hlalosa mokgwa wa moralo:

- Ho utlwisisa hore na mosebetsi ke mang ka hara moelelo o itseng.
- **Kutlwelobohloko:** ho utlwisisa hore na mosebetsi ke mang sebakeng se itseng.
- **Hlalosa:** ho qaqisa ditlhoko tsa basebedisi, ho kenyeletswa bokgoni ba bona, dipheo, le melao ya motheo/melaotheo ya mantlha.
- **Ho etsa thekwantsho ka kelellong:** e kenyelletsa ho theha mehopolole tharollo kamekgwa e fapaneng.
- **Mehlala:** e kenyelletsa ho theha tharollo e le nngwe kapa ho feta ho rarolla bothata.
- **Teko:** ho lekola katleho ya tharollo.

7. Ho Kopanya Dikhoudu le Diroboto Mokgahlelong wa Motheo

<p>Tthaloso ya Mehato Bohlaleng ba ho bala le ho ngola, tatellano le ho akaretsa di bapala karolo ya bohlokwa Dipalong, ho qhaqholla mathata a rarahang ka mehato e menyenyane, e bonolo ke tsela ya bohlokwa ya ho rarolla mathata</p>	<p>Karolokarolo Ho saense ya khomphiyuta le dipalo, ho arola mesebetsi ka dikarolo tse nyenyane, tse laolehang ho etsa hore ho be bonolo ho sebetsana le ho rarolla</p>	<p>Meaho ya ho laola Ho dikhoudu, etsa qeto ya hore na sehlopha sa ditaelo se sebetsa jwang le meaho e fapaneng. Dipalong, monahano o boithuto o boela ho sekelele kelele le ho sekelele e fapaneng ho rarolla mathata</p>
<p>Ho Khouta le puo ya tlhaho Mokgwa wa ho ithuta ho khouta hangata o bapiswa le ho ithuta puo e ntjha</p>	<p>Moralo Ho rala tsa diroboto tsa matsoho ho hokana le dikarolo tsa Bonono bo laqapelwa le ho kopanya dikarolo Bokgoni ho tsa Bophelo</p>	<p>Karolo tsa Dijithale Ho rarolla tsa seng diitlamorao tsa teknoloji le ho ba moahi wa dijithale di amana le Bokgoni ho tsa Bophelo (Bophelo bo botle ba motho le phedisano)</p>

8. Kabo ya Nako

Ho latela Setatamente sa Leano la Khulamo le Tekanyetso (CAPS), Khoudu le Diroboto di abetswe hora e nngwe saekeleng ya matsatsi a mahlano bakeng sa Kereiti ya R ho isa ho ya 20 dinora tse pedi saekeleng ya matsatsi a mahlano bakeng sa Kereiti ya 2.

Tafole e latelang e bontsha kabo ya nako ka kotara bakeng sa Kereiti ya 1:

Kereiti 1 = % e beke	Kotara ya 1	Kotara ya 2	Kotara ya 3	Kotara ya 4
Temoho ya Setatamane	15	15	15	15
Tthaloso ya Mehato le Dikhoudu	50	50	50	50
Diroboto	30	30	30	30
Dikgopano tsa Dijithale	5	5	5	5
Kakaretso	Dibeke tse 10	Dibeke tse 10	Dibeke tse 10	Dibeke tse 10

9. Phapano, Tekatekano le Kenyelletso

Sehlopha sa Phapano	Tlhaloso	Kakaretso bukeng
1. Phapano ya Setso le Morabe	Sena se bolella ho emela semelo se fapaneng sa setso le merabe, ho nnetefatsa hore baiithuti ba pepeseha ho pono le meetlo e fapaneng.	Re kenyelleditse batho ba bangodi le batho ba nalane le tsa dikoteng tse fapaneng. Dipale le mehlala re kenyelletsa phapano ya meetlo, tlwaelo le dipuo. Sena se thusa baiithuti ho ananela borui a setso le ho nyahamisa maikutlo a fapaneng a ho fana ka maikutlo a lekalekaneng mabapi le tsa ba tsa nalane le tsa sekwalejwale.
2. Phapano ya Bong	Phapano ya bong e tloka ka boemedi ba bohle mme e kenyelletsa dipuisano mme e le karolo ya bong, boitlhabo bo boeang ba bong bo fapaneng le ho hloka ho hloka ma bong.	O tla hlokomela kemelo e lekanang ya bong bohle ka mongolo, dipapiso le mehlala. Re kenyelleditse batho ba seng habedi le ba bong bo sa kgoneng ho hlahella, hammoho le mesebetsi e qholotsang dikarolo tsa moetlo tsa bong. Ka mehlala, bashanyana le banana ba bontshwa ba etsa mesebetsi e sa tshwaneng, ho tloha ka ho thusa ka kitjhineng ho ya ho saense le bonono, ba kgothalletsa tekano ya botona le botshehadi.
3. Phapano ya Moruo	Sena se kenyelletsa ho emela batho ba tswang maamong a fapaneng a moruo le ho buisana ka ditaba tsa ho se lekane ha moruo.	Re hlahisa baphetwa ba hlahang maamong a fapaneng a moruo wa setjhaba, re totobatsa diphephetso tse ka seng phihlello ya thuto, tlhokomelo ya bophelo bo botle le disebediswa. Sena se dumella baiithuti ho ikamahanya le mehlala ya nnete le dipuisano tse bontshang maemo a fapaneng a moruo, ho etsa hore dikahare di amane le bohle.
4. Phapano ya puo	Phapano ya dipuo e bolella ho kenyelletsa dipuo tse ngata le ho hlomphe dipuo tse fapaneng tse buuwang ke diijhaba tse fapaneng.	O tla fumana ditaba tse nang le dipuo tse ngata mme di kgothalletsa baiithuti ho hlomphe maleme a fapaneng. Hape re kenyelleditse mehlala e totobatsang bohlokwa ba ho fetolela le ho toloka, haholoholo motseng wa lefatse lohle, ho lokisetsa baiithuti hore ba kenye letsoho puisanong ya bona.

<p>5. Phapano ya Bokowa le Phihlello</p>	<p>Sena se tsepamisitse maikutlo hodima boemedi ba batho ba nang le bokowa le ho rarolla diitshitiso tsa phihlello.</p>	<p>Batho ba nang le bokowa ba kenyelleditswe, ho nnetefatsa boemedi ba bona dipaleng le mesebetsing. Hape re buisana ka ditaba tsa phihlello, ebang ke tsa mmele, tsa thekenoloji, kapa tsa setjhaba, mme re sebedisa puo e kenyeletsang motho ka mong. Sena se theha tikoloho e amohelang ho baithuti bohle mme se kgothalletsa kutlwelobohloko le kutlwisiso.</p>
<p>6. Tsebo ya Bong le Kenyelletso ya bong ya bo fapaneng (LGBTQ+)</p>	<p>LGBTQ+ e emetse basadi ba ratanang le basadi bang, banna ba ratang ho ba basadi, batho habedi, batho ba fetotseng bong ba bona ba tswalo, bong bo makatsang "+" e metse kenyelletso ya tsebo ya bong, boitsebiso ba bong, le dipolelo ho feta ba thathamisitweng ka ho hlaka, jwalo ka batho bao e seng ba habedi ba ratanang le batho ba bong bo fapaneng, ba, le batho ba nang le bong ho tshwanang. Lentsoe sena le sebediswa ho arolelana mefuta e mengata e fapaneng ya tsebo ya bong, ho utlwisisa kamano le kenyelletso baithuti bohle.</p>	<p>mefuta ya malapa e emetswe ho phofofiso le dibuka, e fana ka pono e fapaneng. Re kenyelelitse mehlala le maemo a tshlabang ditaba le ditokelo tsa LGBTQ+, hammoho le dipuisano tse mabapi le tsebo, thusa baithuti ho utlwisisa le ho hlompha tsebo e fapaneng ya tshhekamelo ya ho tseba tsebo.</p>
<p>7. Phapano ya Sedumedi le Semoya</p>	<p>Sena se kenyellelisa ho emelwa ditumelo tse fapaneng tsa bodumedi le ho kgothalletsa tlhompho ya ditlwaelo tse fapaneng tsa semoya.</p>	<p>Dibuka tsa rona di na le ditaba tse tsebisang baithuti bodumedi bo fapaneng le ditlwaelo tsa moya. Re boetse re kgothalleditse dipuisano tsa ditumelo tse fapaneng ho thusa ho kgothalletsa tlhompho le kutlwisiso ho pholletsa le ditumelo tse fapaneng. Maikutlo a lefatshe a kenyelleditswe hape, ho nnetefatsa hore ditumelo tsohle di hlomphuwa le ho emelwa ka toka.</p>
<p>8. Phapano ya Dilemo</p>	<p>Phapano ya dilemo e kenyellelisa ho kenyellelisa batho ba dilemo tse fapaneng le ho buisana ka ditaba tse amanang le botsofadi.</p>	<p>Dibukeng, o tla fumana dibapadi le mehlala ho tloha ho bana ba banyenyane ho isa ho maqheku. Re hlakisitse bohlokwa ba dikamano tsa meloko, hammoho le ho buisana ka dihlooho tse amanang le ho tlohela mosebetsi le dilemo. Sena se thusa baithuti ho utlwisisa bohlokwa ba dilemo tsohle setjhabeng.</p>

9. Phapano ya Sebaka	Phapano ya dibaka e emela batho le ditaba tse tswang dibakeng tse fapaneng le tikolohong, lefatshe le lehae.	Dibuka tsena di kenyelletsa ditaba tse tswang dibakeng tse fapaneng lefatsheng ka bophara, tse sebetsanang le ditaba tsa lefatshhe le maemo a lehae a bohlokwa ho baithuti. Re boetse re na le mehlala e lekalekaneng e tswang dibakeng tsa ditoropo le tsa mahaeng, e bontshang diphephetso le melemo e ikgethang ya tikoloho ka nnawe.
10. Phapano ya Kelello le Ho Ithuta	Sena se bolella ho sebetsana le mekgwa e fapaneng ya ho ithuta, bokgoni, le diphapano tsa kelello, jwalo ka phapano ya boko.	Re amohetse phapano ya temoho le yona ithuta ka ho kenya mekgwa e fapaneng ya kelello e tsamaisanang le mekgwa e fapaneng ya ho ithuta. Mesebetsi e etseditswe ho fapana ka mihako tse ngata tse fapaneng tsa ho ithuta ho baithuta tsa kelello ya ho ithuta e kenyelletsa. Re boetse re kentse dihlahlobo tse ntle tsa pele hore o di nahane.

10. Ho theha Phaposi ya borutelo e bontshang kenyelletso le pahapango

10.1. Phapano Ka Phaposing ya Borutelo

Mawa a 1-10: Ho aha tikoloho ya phaposi ya borutelo e ntle e kenyelletsang

1. Etsa sebaka se sireletsehile:

Etsa bonnete ba hore phaposi ya hao ya ho borutelo ke sebaka seo ho sona baithuti ba ikutlwana ba sireletsehile mmeleng, maikutlong le kelellong. Ba kgothalletse ho baka dipaposo, ho labalabela ho tseba, le ho tshehetsana ka ho ithuta dithaka.

2. Beha melao e hlakileng, e nang le tlhompho:

Etsa hore ho behe tikoloho ya tlhompho le ho tshepana ka ho beha melao e hlakileng ya phaposi. Ha bohle ba tseba se lebelletsweng, phaposi ya borutelo e tloha sebaka se setle bakeng sa bohle.

3. Etsa mekhoa boitshwaro bo botle:

Ts'ehisa maikutlo hodima boitshwaro bo botle ka ho babatsa baithuti ba neng kapa neng ha ho kgoneha. Ho kgothalletsa se molemo ho tla lebisa ho e eketsehileng!

4. Ha ho sotlo kapa bompodi:

Nnetefatsa hore phaposi ya hao ya borutelo ke sebaka se se nang bompodi, moo lentswe la moithuti e mong le e mong le leng bohlokwa, mme ba ikutlwa ba ratwa ebile ba kenyelleditswe.

5. Puisano e nang le tlhompho:

Beha tekanyetso ya ho mamela le ho bua ka tlhompho. Ke motho a le mong feela ya buang ka nako, mme bohle ba mamela ka hloko. E mabapi le mosebetsi wa sehlopha!

Mokgwa o sebetsang wa ho matlafatsa tsebo le boetapele.

6. Kgothalletsa ditsheho tse arolelanweng:

E re baithuti ba tshehe hammoho empa ba se ke ba tsheha e mo... aha maikutlo a setjhaba ka thabo e arolelanwang ho matlafatsa m... aposit... borutelo.

7. Aha dikamano tsa sehlopha:

Theha dikamano tse matla dipakeng tsa hao le baithuti le ba... lokomedi ba bona/batswadi. E mong le e mong ya sebetsang... mome... tsebisa diphetong tse ntle ka ho fetisisa bakeng sa baithuti ba hao.

8. Amohela mekgwa e fapaneng ya ho ithuta:

Ela hloko hore moithuti e mong le e mong... le mokgwa wa hae wa ho ithuta. Tshehetsa le ho hodisa diphapano tse...

9. Kgothalletsa ho ithuta le dithaka:

Kgothalletsa baithuti ho ithuta... ba bong. Sena se aha boitshepo le tshebedisanommoho ka phaposing ya hao ya borutelo.

10. Tsebisa thuto ya dithaka:

Thusa baithuti ho ba bap... ka bobona ka ho ba tataisa thutong ya dithaka. Ke mokgwa o mor... le... sebetsang wa ho matlafatsa tsebo le boetapele.

10.2. Keteka Ho Kgetha Aha moithuti e mong le e mong

Ho bohlokwa hore... ithuti ba ipone le ho bona le diphapano tsa bona tse fapaneng di bontshwa ka phaposing ya borutelo. Sena se bolella ho bontsha diphapano... fapaneng tsa ponahalo ya mmele, dipuo, boitsebahatso, ditso, bodimedi, bong, maikutlo fapaneng a bong (ho kenyeletswa LGBTQ+), dilemo le bokgoni... kelello. Dibuka tsa rona di na le baphetwa ba dimelo tse sa tshwanang ho bontsha diphihlello tsena tse sa tshwaneng. Re kgetha ka hloko ditshwantsho, mesebetsi ya bonono, le ditaba tse emelang batho ba fapaneng, tikoloho, le dintho tsa nnete tse etsang Afrika Borwa le ka ntle ho naha.

Re o kgothalletsa ho etsa se tshwanang ka phaposing ya hao. Sebedisa ho pheta dipale ho hlakisa dimelo tse fapaneng, ho bontsha ditshwantsho tsa dibaka tsa mahaeng le tsa ditoropo, le ho bua ka batho ba nang le bokgoni

bo fapaneng ba mmele, bokgoni ba kelello, le boitsebahatso, ho kenyelletswa LGBTQ+. Buisanang ka ditumelo tse fapaneng, dilemo, le phapano ya bong, mme le hlahlobe maemo a fapaneng a moruo ao baithuti ba hao ba ka kopanang le ona. Iphe nako ya ho ruta ka dikamano tsa rona le dinaha tse ding le batho ho pholletsa le Afrika le lefatshe. Ka ho etsa sena, o thusa moithuti e mong le e mong hore a ikutlwe a bonwa, a ratwa ebile e le karolo ya setjhaba se seholo sa lefatshe.

11. Mokgwa wa ho ruta

Kgopolotaba ya phapano ke mokgwa wa ho ruta o tsepamisang maikutlo kamoo baithuti ba lemohang le ho utlwisisa boiphihlelo ba mmele e fapaneng ya kgopolo e rutwang. Taba ya mantlha ke hore baithuti ba utlwisise mohopolo ka botebo ha ho pepesewa mehlala e mengata le e seng mehlala e totobatsang ho fapana le ho tshwana ho teng ka hara thuto e rutwang.

Mohopolo wa motheo wa Kgopolotaba ke **mefuta e fapaneng** ke hore baithuti ba ithuta betere ha ba bona diphapano le ho tshwana ho seo se rutwang. E fana ka maikutlo a hore baithuti ba ke hore ba utlwisisa ntho ka botlalo ntle le haeba ba e bona ka mekgwa kapa maelelo a kopaneng. Ka ho bontsha bobedi hore na mohopolo ke eng le seo e seng sona baithuti ba ka tsepamisa maikutlo ho seo e hlileng e leng sa bohlokwa.

Ka mantswe a bonolo baithuti a **kgopolo hantle, ithute ho hloka ho bona hore na ke diphetoho tse tse dulang di tshwana**. Sena se ba thusa ho hlokomela dikarolo tsa bohlokwa tsa mohopolo. Jwalo ka matitjhere, re ka thusa ka ho hontsa mehlala e fapaneng e totobatsang phapano ena, e leng ho nolofalletsa baithuti ho utlwisisa ka botebo. Dikarolo tsa bohlokwa tsa

Kgopolotaba ya phapano thutong le thutong di kenyelletsa:

11.1. Tsepamisa Maikutlo ho Dikarolo tsa Bohlokwa: Titjhere o hlwaya ditshwanetso tsa bohlokwa tsa kgopolo le ho hlahisa mefuta e fapaneng e totobatsang dikarolo tseo.

11.2. Mekgwa ya Mefuta e Fapaneng: Titjhere o sebedisa mekgwa e fapaneng ho thusa baithuti ho bona hore na ke eng e fapaneng le e sa fetoheng. Mekgwa ena e kenyelletsa:

- **Kgahlano:** Ho fana ka mehlala e hanyetsanang ho totobatsa diphapano.

- **Kakaretso:** Ho bontsha mefuta e fapaneng ka hara kgopolo ho utlwisisa tshebediso e phatlalletseng.
- **Karohano:** Ho hlahisa tshobotsi e nngwe le e nngwe ka thoko ho tsepamisa maikutlo bohlokwa ba yona.

11.3. Temoho: Ka ho ba le boiphihlelo bo fapaneng, baithuti ba ka lemoha hore na ke dintlha dife tseo e leng tsa bohlokwa le ho hlaolela kutlwisiso e phatlalletseng ya kgopolo.

12. Mokgwa wa ho ruta Khoudu le Roboto

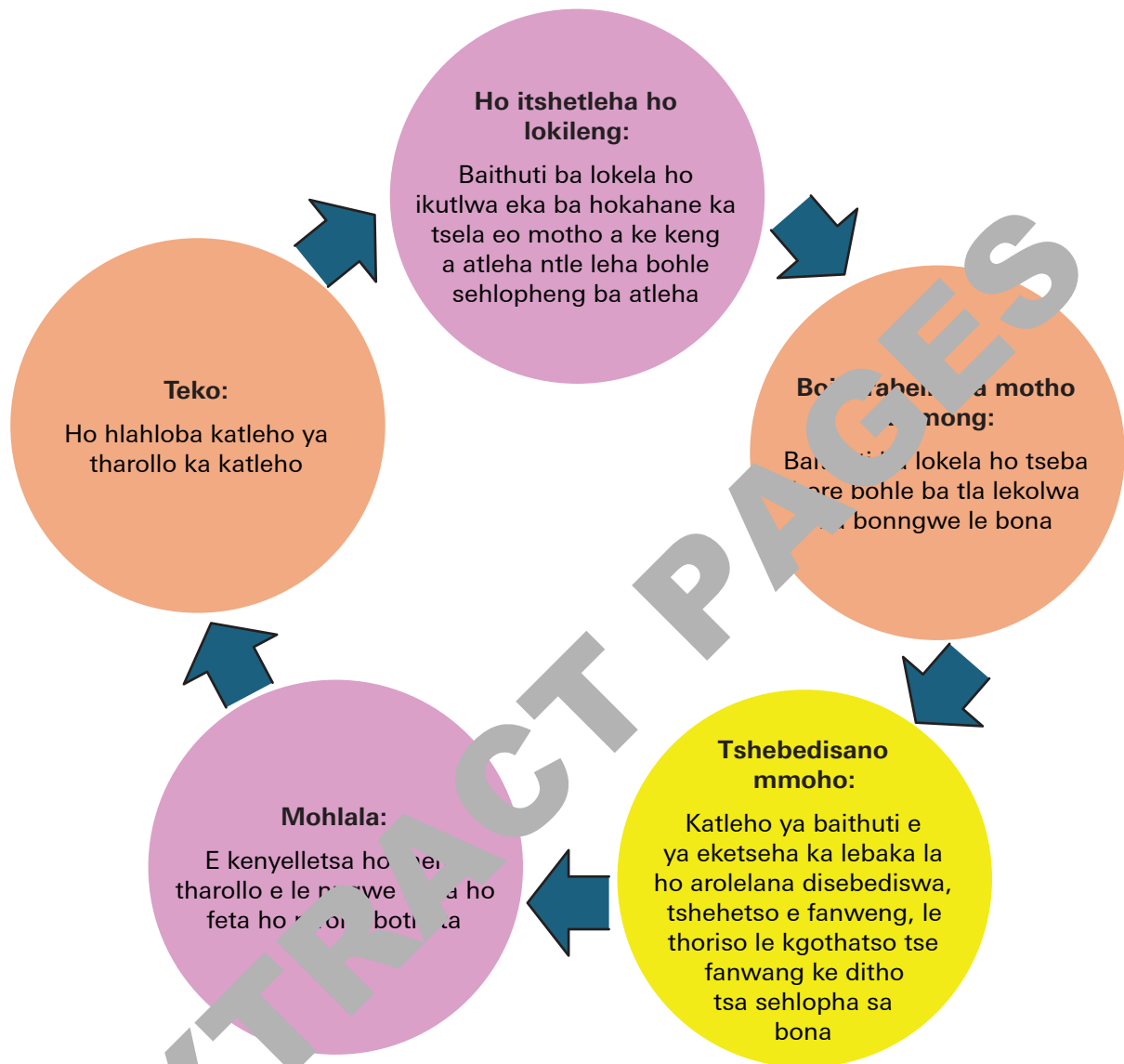
Ho ruta le ho ithuta ho tla sebedisa leano la ho ithuta le thehileng mathateng, le toboketsang mokgwa o mafolofolo, o tsepameng ho baithuti.

Thuto e Thehilweng hodima Mathata ka ho Ithuta ka Kopanelo ya Setso	
<ul style="list-style-type: none"> • Baithuti ba sebetsa ka dihlopha ho rarolla mathata a sebele a lefatshe. • Ntshetsa pele mosebetsi wa sehlopha, puisano le tsebo ya ho etsa dipatlisiso. • Matlafatso ya ho nahana ka botebo le bokgoni ba ho rarolla mathata. 	<ul style="list-style-type: none"> • Matijhe e nahana ka ditaelo. • Baithuti ba tseba tlhahisoleseding ntle le boiteko bo hloho ka lenlakoreng la bona. • Baithuti ba tshetlehile ka ho ithuta ka hlooho le ho tshwarella ka hlooho.

12.1. Thuto ya Kopanelo

Ho ithuta ka kopanelo le monywa wa ho ruta moo baithuti ba sebetsang mmoho ka dihlopha tse nyane ho tsepamisa ho ithuta. Sena se etsa hore ho ithuta ho be monate le ho ba tseba ho ntlafatsa tsebo ya bona.

Mosebetsi yo ho ithuta le dikarolo di hlophiswa le ho hlokomelwa ke titjhere, mme setho se seng le se seng sa sehlopha se okametse katleho ya thuto ya bang. Ho ke ka tshebetsoeng thuto eya tshebedisano ka katleho, bangodi ba etellile seng pele lebaleng (David Johnson le Rodger Johnson) ba totobatsa ho hlokometsa ka boomo ha dintlha tse hlano tsa mantlha. (Johnson & Johnson, 2021:5-6).

12.2. Mananeo a Dithaka

Mananeo a bobedi ke mokgwa wa ho ruta moo baithuti ba babedi ba sebetsang mmoho ho phetha mosebetsi kapa sepheo se arolelanweng. Mananeo a mabedi a tswa indastering ya mananeo. Boemong ba sekolo, moritwana e mong o tla phethahatsa karolo ya "mokganni", mme moithuti e mong ke "motataisi".

Mokganni = o sebedisa khomphiyuta kapa o ngola pampiring.

Motataisi = o sebedisa disebediswa le ho hlahloba mosebetsi wa mokganni.

Letotong lena, mesebetsi e mengata ya marangrang e tla kenyelletsa moithuti a le mong ya sebetsang e le “ya Khoudang” ya tla hlophisa “roboto.” Moithuti e mong o tla nka karolo ya “roboto,” ho latela ditaello tsa ya khoudang.

12.3. Tlwaelo ka maikemisetso

Dikhoudu le Diroboto di hloka monahano o tebileng, ho tsepamisa maikutlo le ho itlwaetsa kgafetsa. Tlwaelo ena e lokela ho ba e nang le morero e tsewang hantle, mme butlebutle e ahe tsebong e teng. Ho ikwetlisa ka maikemisetso ho kenyelletsa ho ipehela sepheo se itseng, ho fumana maikutlo, le tsebo boiteko bo matla ba ho ntlafatsa tsebo.

12.4. Mahlale / Saense ya ho ithuta

Kharikhulamo e tataiswa ke saense/mahlale a ho ithuta. Niwayang mawa a molemo ka ho fetisisa a ho ruta a thehilweng ho panyang ho ntlafatsang ho boloka nako e telele le ho ntlafatsa dipetho tsa thuto.

13. Tsamaiso e atlehileng ea thuto

Rera Esale Pele

Hlophisa dithuto ka sepheo se hlakileng le thepa e lokile. Sena se boloka nako le ho boloka baithuti ba tsepamisitso maikutlo.

Dumella e le Bonolo

Qhaqholla mesebetsi e be menyane, mehato e laolehang hore baithuti ba hao ba kgone latela ha bonolo.

E boloke e kgone ho fetoleha

Itokisetse ho lokisa thuto ya hao haeba baithuti ba ho **sokols** kapa haeba ho le teng ditshitiso.

Kenyelletsa Baithuti

Sebedisa mesebetsi e fapaneng ho boloka baithuti ba nang le thahasello le ho kgothalletsa ho kenya letsoho.

Ho Laola Nako

Kgomarela ho lenane empa dumella nako ya hore baithuti ba botse dipotso mme o hlahlobe mehopolole e metjha.

14. Tsamaiso ya ka Phaposing

Ho tsamaisa diphaposi tse kgolo, ho tlwaelehile dikolong tse ngata, e ka ba phephetso. Ho theha ditataiso tsa tshebedisanommoho ho thusa ho kgothalletsa setjhaba se nang le tlhomphe, se kenyetsang bohle. Ho kgothalletsa baithuti ho maitshwaro le maikemisetso a ho ithuta ho phahamisa motho ba melao le ditebello. Mawa a sebetsang hantle a tsamaiso ya diphaposi a kenyelletsa:

Ho beha meedi: Hlalosa melao le meedi e hlakileng ho tloha qalong mme o tswelle pele ho e tiisa.

Tlwaelo le sebopelo: Ho boloka mekgwa e tsitsitseng ho thusa ho tloha dihlopha tse kgolo.

Mosebetsi wa dithaka: Ho kopanya baithuti ka dihlopha ho kgothalletsa thuto ya dithaka, tshebedisanommoho, le boikarabelo bo arolelanang.

Disebediswa tse bonwang le tse mamelwang: Sebedisa dithusathuto tse bonwang (diphousetara, matshwao a matsoho, mantswa a mamelwang (mmino, ho opa diatla) ho tiisa ditaello.

Ditaello tse fapaneng: Lokisetsa dithuto tse fihlela ditlhoko tse fapaneng tsa baithuti ka phaposing.

- Ho bohlokwa ho hopola hore fana bohle ke batho ka bonngwe, mme ha ho kgonehe ho akaretsa kutlwano e tsebo ho latela ditso tsohle le semelo. Ho ithuta ke phello ya bonngwe. Moithuti e mong le e mong o na le tsebo ya hae e leng teng o itshelela leng hodima boiphihlelo ba nako e fetileng; e mong le e mong o ke o thile.
- Ho fumana mefuta e mohlolo ho baithuti ba hao, o hloka ho kenya boitshepo. Moithuti ya tsepang ke motho ya buletseng diphephetso le ya itokiseditseng mathata a ho tla utlwisisa mehopolo e metjha ha bonolo.
- Ho theha tloho e bolokehileng moo baithuti ba ikemiseditseng ho ipeha koting le ho etsa diphoso ho tlwaelehile ebile ke karolo ya mokgwa wa ho ithuta. Dumella baithuti hore ba atlehe ha ba qala leeto la bona la ho ithuta ditso tsa mantlha tse kenelleditsweng Thutong ya Dipuo sa Mokgahlelo wa Motheo. Sena se bolella ho qala boemong ba bona, ho fana ka mosebetsi ka dikarolo tse nyane, le ho ba tshehetsa ha ba ntse ba ithuta puo e ntjha le mehopolo ya ho bala le ho ngola.
- **DUMELA HO BAITHUTI BA HAO!** Moithuti e mong le e mong o tlameha ho tseba hore ho na le motho ya dumelang ho bona, le hore o tla atleha.

15. Ho sebedisa Tlwaelo ya ho ithuta ka Boiqapelo le ka Kutlo

Ho kenyelletsa mesebetsi ya boiqapelo ditlwaelong tsa letsatsi le letsatsi tsa phaposi ho ka hohela baithuti le ho ntlafatsa pono ya bona ya tikoloho ya ho ithuta. Ka mohlala, mmينو o sebediswa lefatsheng ka bophara ho theha noya o motle, ho laola maikutlo, le ho tshehetsa tswelopele ya thuto. Diphuthuti di bontsha hore mmينو o thusa ho sebetsana le boko, ho bua le ho boloka ho ithuta. Haeba o sebedisa mmينو, etsa bonnete ba hore ha o amana le baithuti ba nang le mathata a kutlo kapa ka ho kenyelletsa baithuti ka theho ya mmينو ho etsa hore e be boiphihlelo bo kenyeletsang bohle.

Ho sisinyeha le ho bina ho ka kgothatsa baithuti le ho thusa ho boloka nako ka ho phetapheta, ho etsa morethetho, le ho ikwetlisa. Diphuthuti tse tseba di eketsa mekgwa e mengata ya letsatsi le letsatsi le ho etsoa ho ithuta ho be monate.

16. Sebaka se seng

Ho hlahisa maemo a fapaneng kapa ho fetola maemo a phaposi ya borutelo ho ka kgothalletsa ho ithuta. Ka dinale, se ding ho tshwara dithuto ka ntle kapa ho lokisa sebaka sa phaposi ho ka thusa. Haeba maeto a ka ntle ho sekolo a sa kgonehe, diphetoho tse bonolo tsa phaposi ya borutelo, jwalo ka ho fetola ditulo kapa ho bontsha disebediswa tse setjha di ka boloka tikoloho e le matla.

Maeto, ha ho kgonehe, a nana a menyetla ya ho boiphihlelo ba ho ithuta. Ka mehla etsa bonnete ba hore o latela ditataiso tsa sekolo sa hao ha o rera maeto. Haeba maeto e kgetha kopa batswadi kapa setjhaba ho kenya letsoho dinthong tse amang le dihlooho tse ithutwang ho etsa hore thuto e thabise haholwanyane.

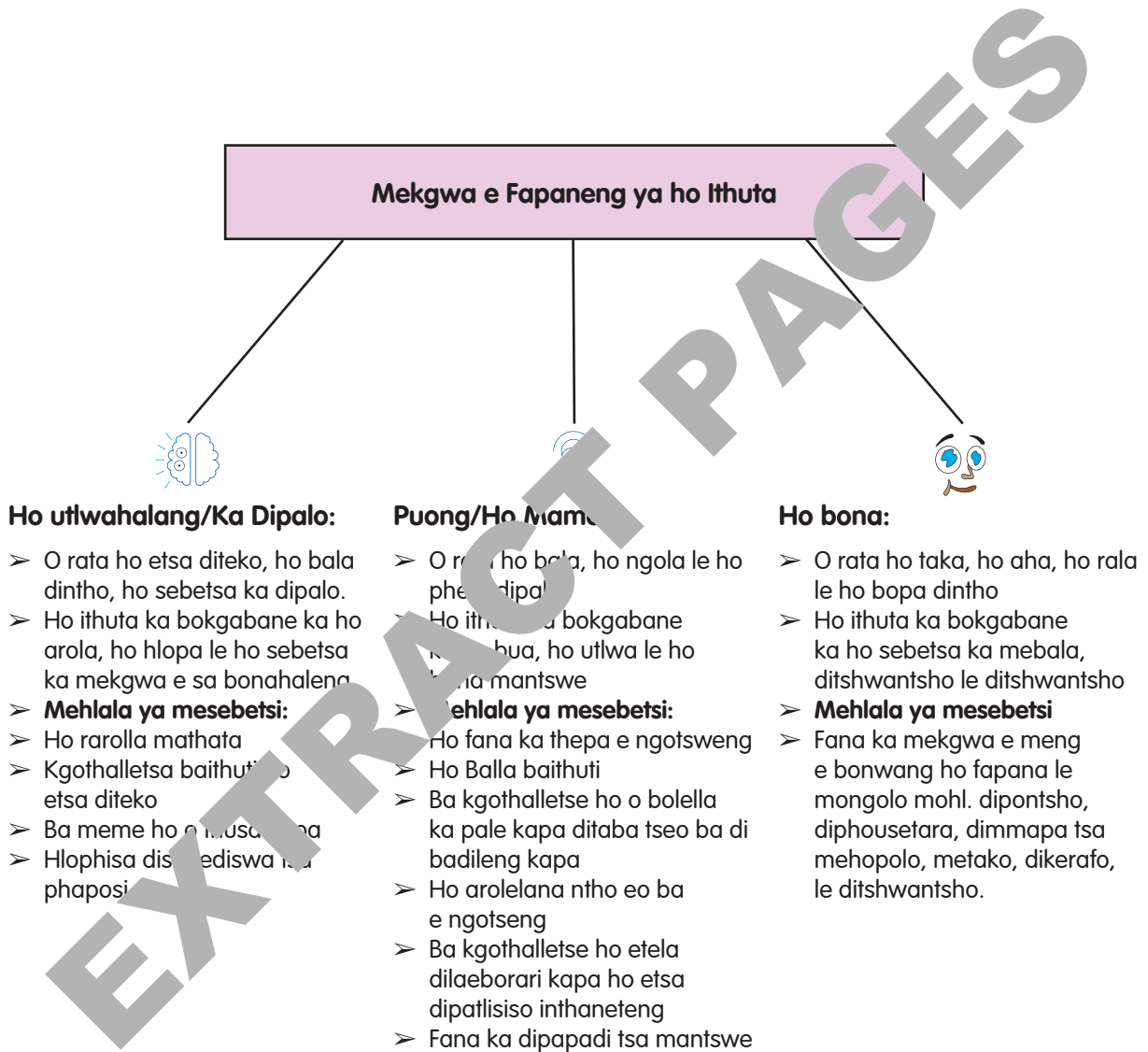
17. Ho Tshehetsa Mekgwa e fapaneng ya ho ithuta

17.1. Lemoha hore baithuti ba fapaneng ba ithuta ka tsela e fapaneng

Kaofela re amohela tlhahisoleseding, re sebetsana le ho hlahisa tlhahisoleseding ka tsela e fapaneng ho itshetlehile ka mokgwa wa rona wa ho ithuta. Hopola hore ka phaposing ya hao ho tla ba le baithuti ba mokgwa wa bona wa ho ithuta o fapaneng le wa hao.

Bua ka mekgwa e fapaneng ya ho ithuta ka diphaposing tsa borutelo. Bana ba bang ba kgetha ho bona boitsebiso bo botjha, ha ba bang bona ba ithuta betere ha ba utlwa ka bona.

Haeba o ka sebetsana le mekgwa ena e fapaneng ya ho ithuta, e tla hodisa bokgoni ba baithuti, e ntlafatse ho boitsebepo le ho boithhomo.

18. Bophelo bo botle ba matijhere

Ho ruta ke mosebetsi o boima haholo ho ditsebi tse ngata. Ha se feela mosebetsi o boima, o nang le diphephetso tse ngata tsa disebediswa, o ka hlahisa dikotsi tse ngata naheng e nang le botlokotsebe bo phahameng le morusu. Ka baka lena, ho a hlokahala hore o be le ditsamaiso tsa ho itlhokomela, ho theola le ho sebetsana le boiphihlelo le matshwenyeho a bona.

Ho inahana le ho thuisa

Nka metsotso e seng mekae letsatsi ka leng ho phomola ka ho itlwaetsa ho inahana. Boikwetliso ba ho phefumoloha le ho kgutsisa mehopo ya hao ho ka thusa ho fokotsa kगतello ya maikutlo. Disebediswa tsa mahala tsa ho thuisa di tumaneha ho marangrang mme di ka etswa ka phaposing ya hao nakong ya kgutiso.

Aha ditjhaba tse tshehetsanang

Eba setho kapa o thehe sehlopha sa matijhere baka tsa tshehetso le ho ithuta. Ho arolelana bophihlelo le ba bang ho ka o thusa ho sebetsana le mathata a ho ruta le ho fana ka maikutlo a matjha.

Bophelo bo botle

Eba le phepo e nepahetseng e nang le mahlahlaha mme o hlokomele lentswe la hao. Ditlwaelo tse bonolo tsa letsatsi letsatsi tse ka seng ho dula o nwa metsi, ho ja dijo tse matlafatsang, le ho tsetlisa ka mehla ho tla boloka matla a hao a le hodimo le ho sireletsa bophelo bo botle.

Bophelo ba kelello le maikutlo

Ho ruta ho a ba banyenyane, ba tlokotsing ho ka ba boima maikutlong. Ho bohlokwa ho ba le tsoeliso e sireletsehileng kapa sebaka seo o ka buang ka boikarabelo ba hao ho sona le ho sebetsana le boima ba kelello ba karolo ya hao.

19. Tekanyetso

Tekanyetso e akaretsa mekgwa e e fapaneng e e sebediswang ho lekanya tswelopele ya baithuti mo dipalong. Ha se fela diteko—Ke mabapi le ho hlahloba tsela baithuti ba ka utlwisang dikgopolo le ho sebedisa bokgoni ba bona kateng. Tekanyetso e tswelang pele ya baithuti ba Mokgahlelo wa Motheo e thusa ho lekola tswelopele ya baithuti le diphetho tsa ho ruta. E o dumella

ho lekola mekgwa ya hao le tswelopele ya moithuti le ho etsa diqeto tse nepahetseng tsa letsatsi le letsatsi tsa thuto. Ditekolo di lokela ho kopanngwa ka tlwaelo mokgweng wa ho ruta le ho ithuta ho sebediswa mekgwa e hohelang, e monate le e kgothatsang ho etsa hore baithuti ba nke karolo ka mafolofolo.

19.1. Tekanyetso ya ho ithuta

Tekanyetso ya ho ithuta ka tlhaho e kenyelleditswe tshebetsong ya ho ruta ho ruta, moo mekgwa e monate, e hohelang, le tshehetso e kgothatsang le baithuti ho nka karolo ka mafolofolo. E thusa ho tseba moo baithuti ba hlophisa se seng tshehetso e eketsehileng le ho tataisa thuto ya hao ho fihlela bathuti ba tsa bona.

Ela hloko nakong ya mesebetsi
Sheba kamoo baithuti ba atamela mesebetsi le botsa dipotso tse tataisang ho ba tshehetsa.

Menwana ya matsoho hodimo, menwana ya matsoho tlase
Sebedisa sena ka mora thuto e le tlhahlobo e potlakileng ya kutlwisiso ya baithuti.

Boitekanelo
Baithuti ba taka sekhleho sa roboti se tsamaellanang le maikutlo a bona mabapi le kamoo ba entseng ketsahalo eo hantle.

Mananeo a dithaka
Baithuti ba nahana ka bongwe, ba buisana le motswalle, ebe o arolelana le sehlopha ho hlaloba kutlwisiso.

Maikutlo a dithaka
Baithuti ba arolelana mesebetsi le bona mmoho le ho fana ha bonolo maikutlo a ahang le ho nahanisisa ka tshebetso ya ona.

Mesebetsi ya Mmele wohle
monate, mosebetsi wa ho sebedisana mmoho e o dumella ho hlokomela bokgoni ka hona jwale.

Ho botsa nakong ya dithuto
Sebedisa dipotso tse bulehileng ho kgothalletsa baithuti ho hlalosa monahano wa bona le ho beha mabaka.

19.2. Tekanyetso e le ho ithuta ho kenyelletsa baithuti

Tekanyetso e le ho ithuta ho kenyelletsa baithuti ho nahanisisa ka tswelopele ya bona, ho ba kgothalletsa ho nka boikarabelo ba thuto ya bona. Ka sena, ba hlahloba kutlwisiso ya bona ka mafolofolo, e leng se kgothalletsang thuto e tebileng le ho itseba.

19.3 Tekanyetso ya ho ithuta

Tekanyetso ya ho ithuta e o fa bopaki ba katleho ya moithuti ka nako e itseng; e o thusa ho lekanya kgatelopele ka kakaretso le ho etsa diqeto tse neng le tsebo mabapi le kgatelopele ya bona.

20. Khoudu e lekanyang

KHOUDU E LEKANYANG	TLHALOSO YA BOKGONI	PERESENTE
7	Katleho e babatsehang	80 – 100
6	Katleho e tlotlotla	70 – 79
5	Katleho e boikokweng	60 – 69
4	Katleho e tlokaneng	50 – 59
3	Katleho e bohlokoeng	40 – 49
2	Katleho e tshabang	30 – 39
1	Ho qhella	0 – 29

21. Moralo o sa tsweng wa ho ruta

Kereiti ya 1

Kotara ya 1:		
Beke	Sebaka	Bokgoni
1.	Ke k'one a ho etsa diqeto tse neng	C6 R5
2.	Diroboto tse fapaneng	R1 R2 R5
3.	Tsohle ka nna	D2
4.	Ho phela lefatsheng la Dijithale	D3
5.	Roboto ya ka	R1 R5

6.	Bophelo bo botle	C2
		C3
7.	Dipaterone tsa ka	C6
8.	Tsamaya ho fihlella o thula tshita	C2
		C3
9.	Rarolla bothata	C1
		C2
		C3
10.	Ntlhophe	C1
		C2

Kotara ya 2:

Beke	Sehloho	Bokgoni
1.	lemoha dipaterone	C1
		C6
2.	Ho aha ntlo	R5
3.	Ho bolokeha inthaneteng	C3
		D1
		D2
		D3
4.	Kenyo – tshebetso – sephetho	D7
5.	Ditaelo tsa Roboto	C3
		D1
		D2
		R6
6.	E fumane	C2
7.	Diroboto tsa nusa tsa ho	R1
		R2
8.	Latela dikutlo tsa hao	C2
9.		R5
		D1
10.	Ho boloka mmele wa ka o bokehele	C2

Kotara ya 3:

Beke	Sehloho	Bokgoni
1.	Ho thusa Zuzu	C3
		C4
2.	Phaka	C1
		C3
		C4

3.	Diphoofolo tsa lapeng	C2 R6
4.	Mohlala wa phoofolo ya ka ya lapeng	C3 R5
5.	Ho dula o bolokehile	D2 R6
6.	Thusa Aiden ho etsa kgetho e nepahetseng	R1 R3 D1 D6
7.	Ho rarolla khoutu	D8
8.	Ha re thuseng Kody	C1 C2
9.	Dijo le Mebala	C3 C7 R6
10.	Semela sa ka	C1 C4

Kotara ya 4:

Beke	Sehlooho	Bohololi
1.	Lehae la moswalle wa ka	C1
2.	Fumana tsela e lebang hae	C3
3.	Molaetsa o reng?	D8
4.	Dikarolo tsa rebototo	C3 R3
5.	Fumana semela tse yang diboteng tse tihaba	C2 C3 R7
6.	Thusa Kody ho fumana phahla	C3 C3 C4
7.	Diroboto mosebetsing	C3
8.	Ho sefa metsi	R5 D1
9.	Re buisana jwang?	D8
10.	Dinaledi bosiu	C7

22. Maikutlo a titjhere

Dipotso	Tekanyetso		Maikutlo
	E	Tjhe	
1. Na baithuti ba ithutile seo o neng o batla hore ba ithute sona?			
2. Na e ne e etseha?			
3. Na o ne o itokiseditse?			
4. Na o ile wa botsa hore "Baithuti ba ithutile eng" (maikemisetso a ho ithuta)			
5. Na o kgonne ho bona bokgoni ka bong?			
6. Na o ile wa kena dipakeng ho thusa baithuti ha ba sokola ka ho ba botsa dipotso hoena le ho ba fa dikarabo?			
7. Na baithuti ba ne ba dumelletswe ho ithuta ho ba bang le ho sebetsa ka dihlopha ho buisana ka mathata (kapa ba ne ba tlamehile ho sebetsa ba thotse)?			
8. Na baithuti ba ile ba fuwa nako ho itharollela mathata ka bobon?			
9. Na baithuti ba ile ba fuwa nyenyele o mong wa ho leka ho ba thusa ho kgonna ho atleha?			
10. Na polelo ya baithuti e ne e hlakile hantle kapa o ne wa thusa ka boemo bo hlakile?			

23. Maano a Kenokgare a sisintsweng

Dikhoudu le Diroboto di tsebiswa hantle ka mesebetsi ya matsoho, e sa sebediseng dikhomphiyuta, e etsang hore ho ithuta ho be monate hape ho hohele. “Molao” wa pele wa ho ruta Dikhoudu le Diroboto, ke ho nnetefatsa hore wena le baithuti le thabela boiphihlelo boo. Dipatlisiso di bontsha hore batho ba boloka tsebo ka katleho ha ba ithuta ka mokgwa o monate, o kopanetsweng, le wa ho phetapheta. Mesebetsi ya mmele ohle e etsa hore ho ithuta ho monate hape ho bohlokwa bakeng sa tswelopele. Haeba bana ba sa nnetefatsa, ke ho bonolo hore ba hopole seo ba ithutileng sona.

Dikhoudu tse sa sebediseng dikhomphiyuta:

- Dikhoudu tse sa sebediseng dikhomphiyuta di kenngwa ho tsamaisa dithuto ka tsela e thabisang le e kopanetsweng ntle le ho itshetshena ka dikhomphiyuta.
- Ka hobane Dikhoudu le Diroboto di hatella ho tsoa, kenyetsetso ya tsamaiso ya mmele ohle e kgothaletswa haholo ho matlafatsa boithuto.
- Qala ka hore baithuti ba iketsetse roketere ba sebedisa thempoleite e fanweng ka morao bukeng ya bona. Ba kgothalletse ho boloka roketere ena e sireletsehile, ka ha e tla ba “matswalle wa bona wa ho khouda” selemo kaofela—sesebediswa seo ba tla se sebedisa kgafetsa ho ikwetlisetsa le ho matlafatsa tsebo ya tshuriso.

Ho kenya mmala roketere:

Ho sebedisa roketere:

- Pele o qala mosebetsi ofe kapa ofe wa keriti, haholoholo Kereiting ya 1 le qalong ya kotara e ntjha, etsa hore baithuti ba eme ba tshwere roketere matsohong a bona.

- Bofubedu ba shebile pele, ba laele hore ba tsamaye ka tsela eo o ba laelang ho ya ka yona.
- Ha morao selemong, kapa sehlopheng se phahameng, baithuti le bona ba ka etsa mosebetsi wa ho ba “bakhoudi” ka ho laela sehlopha kaofela hore na se ye kae.
- Ena e lokela ho ba kwetliso ya nako e kgutshwane metsotso e ka bang 2.

KELETSO: Etsa mesebetsi e mengata kamoo ho ka kgonehang ka leholimane la dipapadi kapa sekontiring ka ho theha dikeriti tse kgolo ka mangking theipi kapa tjhoko. Haeba sena se sa kgonehe, etsa keriti hodima masete kapa phaposing ya boithutelo.

- Ho hatella tshupiso, fasa mohala lenonyeletsong la letsoho la boithuti ka mong.
- Sesebediswa sena se bobebe se ba thusa ho hlwa ho la bona le letona, ho tshehetsa bokgoni ba bona ba ho fanyehlakore le letona le le letshehadi ha nako e ntse e ya.

KELETSO: Sebedisa mohala o mosehla ka fasa lenonyeletso la letsoho le le letshehadi, sena se tla ba thusa ho hlophisa metsu ya tshupiso.

Tantsha!

- Ho tantsha ke tsela e mohleng e na ho tsebisa mehopolo e ka seng tselatshebetso, dilupu, taallo le tokiso ya diphoso!
- Batla dipina tse nang le ditelo tsa mehato mantsweng kapa o leke ho tantsha ka melao.
- Tsela ena e nnetefatsa baithuti, e nnetefatsa hore thuto e a kopanelwa, e be monate kape e kenyeletsae bohle—ho kenyeletsa le wena, titjhere!

Dipapadi!

Ho tloaetse dipapadi tse bonolo ka melao ke ntho e bohlokwa ha o ruta Dikhoudu le Dirakho.

- “Simon o re”
- Sekotjhe
- Ho tsamaya jwalo ka kiribae
- Diketo
- Drie Stokkies

Tsebo ya pele:

Ha o tsebisa mohopolo o motjha, qala ka seo baithuti ba se tsebang. Sena se thusa hore ba kopanye mehopollo e tlwaelehileng le e metjha. Ke ena mehopollo e meng ya tshebetso:

- Bakeng sa dipalangwang, qala ka mehlala e ka seng ditekesi, dikoloi, dibese le diterene.
- Ho tsebisa tselatshebetso le dikhoudu, sebedisa mesebetsi ya k'hamla ka seng ho pheha, ho hlatswa kapa ho hlapa meno.
- Ha o sebedisa mehlala ya ho pheha, kgetha dijo tse tlwaelehileng sa Afrika Borwa tse ka seng makwenya kapa setampo le dinawa.

Dikamano tse tiileng:

Ha baithuti ba ithuta ka diketsahalo tsa nnete tse phiso, ba ba le dikamano tsa nnete. Sena se bolella hore ba tla fumana mekhoa eobele ho bona kamoo Dikhoudu le Diroboto di leng bohlokwa kateng na ebelong a bona. Ha ba tloha lapeng ba ya sekolong, ba sebedisa tselatshebetso, khoutu e tlohang ho ntlheng ya A ho ya ntlheng ya B.

Ke ena mehlala ya mesebetsi e ka tsehang:

- Ho khouda motswalle
- Ho etsa tee
- Ho tsamaya ka mekhoa ho ya sekolong
- Ho palama dipalangwang tsa setjhaba ho ya sekolong/ hae
- Ho etsa mekhoa
- Ho fiela ka lefielo

Mehopollo e tlwaelehileng – Ditshwantsho – Mehopollo e sa tshwareheng:

Ha o tsebisa mohopolo o motjha, qala ka mehlala e tsejwang bophelong. Ho tloha moo e be o sebedisa ditshwantsho, ka mora moo o ka nna wa sebedisa mehopollo e sa tshwareheng.

Mohlala:

- **Temoho ya Paterone:** Bontsha baithuti mekgwa ya sebele ya bophelo ka phaposing ya ho rutela, lebaleng la dipapali, kapa setjhabeng.

- Ba fe dintho tsa ho etsa dipaterone, jwalo ka dikwahelo tsa dibotlolo, disebediswa tsa ho bala, difaha, dipampiri, hlama ya ho bapala, esita le ditholwana le meroho.
- Ba dumelle ho etsa dipaterone ka mebele ya bona (jwalo ka moshanyana, ngwanana, moshanyana, ngwanana) kapa ka diaparo, jwalo ka dikausi kapa dieta.

Tshehetso ho baithuti:

Ho dumella baithuti ho hatela pele ka lebelo la bona ho fokotsa moshanyeha, ho kgothalletsa tikoloho ya borutelo e iketlileng. Ho kenya tsohle tsa bona leano la “Ke a etsa, Re a etsa, O a etsa” ho sebetsa haholo ho tshehetsa baithuti ba tobanang le diphephetso.

Qala ka keriti e nyane, mohlala, 2 x 2 kapa 3 x 3 ho nchafetsa baithuti ho sebetsa ka dikeriti.

Ho feta moo, diketsahalo tse ka seng ho taka ka menwana wa hao o sebedisa pente ho tloha ka letsohong le letsheha ho ya ka letsohong le letona la leqephe la A3 kapa la A4, le ho tloha tlase ho ya ho ntlimo leqepheng, di tla thusa baithuti ka tshupo le ho tshela mola o bohloko.

O tla fumana le sebopeho sa tshupo ka mora Buka ya Moithuti. Neha moithuti ka mong pente e putswa, e nyane, e mabane, e lamunu le e tshehla. Ba inele menwana ya bona ka penteng e khubetsoe ba etsa mola hodima motsu. Ba etse sena bakeng sa ditsela tsohle tsa menala yohle.

Kotara ya 1: Ke kgona ho etsa dipaterone

Sebaka sa tsepamiso ya maikutlo	Dikhoudu Diroboto
Tlhokomediso ho titjhere	<ul style="list-style-type: none"> • Etsa ho ya kamoo baithuti ba ntseng ba etsa: Ha o etsa metsamao ya mmele ohle, o eme ka tsela eo mokokotlo wa hao o furalletseng baithuti bakeng sa mosebetsi wa 2 le 3. • Etsa dipaterone tse ngata kamoo o ka kgonang kateng tsa mmele ohle. • Efa baithuti dipaterone tse ngata tsa dibopeho kapa ntle tse bonolo. • Baithuti ba bolele ka molomo/ ba bale dibopeho ho tloha hlakoreng le letshehadi ho isa ho le letona (ka tsela e tshwanang le ha moithuti a tlang ho ithuta ho bala lentswa le bolele ho tloha hlakoreng le letshehadi ho isa ho le letona). Ba ke ntlha ya bohlokwa eo o lokelang ho e bolella baithuti eba ba tle ba kgone ho utlwisisa ka phethahalo le ho UTLWISA ka makgetha a paterone. Bala –pheta – qetella – bala
Mehlopi e kgothalletswang	
Ha re qale	- Buka ya Moithuti
Mosebetsi wa 1	- Buka ya Moithuti - Mosebetsi ya mmele wone
Mosebetsi wa 2	<ul style="list-style-type: none"> - Kgwele ya moithuti ka mong - Dikgwele tsa mebala e fapaneng - Difahlepele 8 moithuti ka mong (mebala e 2 e fapaneng x 4 ya mmele o mong le o mong) - Mebala e mong ya disebediswa: Thapo, tšame, boya kapa naelono. - Dibakete tsa dipampiri mme o phunye mokoti mahareng a dibakete tsa dipampiri ka thutswana e bohale. - Mokonopo. - Dikwahelo tsa dibotlolo tsa lebese mme o phunye masoba/mekoti mahareng a tsona. - Baithuti ba ka boela ba tshwaya mekotla ya bona ya ditulo, dikgoketsane leboteng kapa ho eng kapa eng.
Tsebo	C6 R5
Bokamoso	Baithuti ba tla ithuta: <ul style="list-style-type: none"> • Temoho le tlhaloso ya paterone • Ho iketsetsa dipaterone
Boiphihlelo	Ba tla etsa sena ka: <ul style="list-style-type: none"> • Ho latela ditaello tse hlakileng bakeng sa ho etsa sehlahiswa sa boitsebiso sa mokotla • Ho iketsetsa dipaterone ka nepahalo

Na o ne o tseba?

Baithuti ba tla fuwa tsebo ya dikhoudu le diroboto ha re ruta, ho etsa, le kenya ka hare ho bona tsebo ya ho nahana ka ho teba. Etsa bonnete ba hore o leka ho theha maemo a ho ruta moo baithuti ba kgothalletswang ho ka ho nahana ka ditsela tse kgethehileng, ba buisane, ba sebetse mmoho, moo tsebo ya dikhomphiyuta e sebediswang mme ho kgothalletswang semelo se setle ho moithuti ka mong.

Ha re qale

- Qala thuto ka ho sebedisa dintho tsa nnete kapa ditshwantsho tsa letsopa ho etsa paterone tseo ba ka di amang le ho di bona.
- Ba tataise bakeng sa ho kgetholla dipaterone tse hlakisitsoeng litshwantshong tsa letsopa ka tlase.
- Jwalo ka mosebetsi o tshwanetseng ho etswa, kopa baithuti ba etse paterone hape ka ho sebedisa letsopa ka phaposeng.

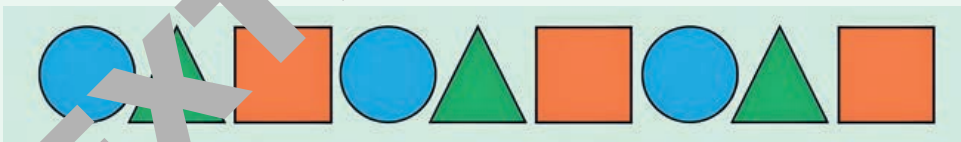
Paterone ke eng?

Paterone ke tatellano e iphetang kgafetsa. Hleba o bua dintho e tshwanang, setshwantsho kapa setshwantsho se takilweng makgetlo a mararo kapa ho feta, seo ke **paterone**.

tatellano

Paterone

Mosebetsi wa 1

Kotara ya 1 BM leq 2

Tataiso ya mosebetsi: Ha re etseng dipaterone

1. Sheba dipaterone:

- Kopa baiithuti hore ba ope matsoho habedi, hanngwe, habedi, hanngwe, habedi, hanngwe, habedi, hanngwe.
- Na o kgona ho bona paterone?
- Na o kgona ho utlwa paterone?
- Kopa baiithuti hore ba kopise metsamao ya matsoho ya diroboto.
- Kopa baiithuti hore ba latele metsu ka ho tsamaisa dihlooho. Hobaneng ha bona, ho ya hodimo, hlakoreng le letshehadi, ho ya fatshe – phetolelo e makgetlo a mang a mabedi.
- Na o kgona ho bona paterone?

2. Fumana **tatellano**.

- Kopa baiithuti hore ba shebe dipaterone tse bukeng ya sekhahla.
- Kopitsa paterone e bukeng ya hao.

3. Jwale ha re shebe dibopeho.

Dipotso tseo o lokelang ho di botsa:

- Na ke paterone?
- Hobaneng o tjho jwalo?

Mosebetsi ya tlatsetso e kgothaletsang

- Dihlopheng tsa baiithuti ba babedi, kopa baiithuti hore ba iketsetse dipaterone ba sebedisa mebele ya bona kapa ba bang paterone.
- Ba fe nako e lekaneng ya ho sheba ka paterone.
- Kopa dihlopha tsa baiithuti hontshe phaposi paterone ya bona.
- Ba bang ka hare ho sehlopha ba kopise paterone ya bona.

Baiithuti ba tsamaisang pe...

Baiithuti bana ba tseba ho phethela mosebetsi ka boiketlo. Kopa baiithuti bana hore ba thuse baiithuti ba bang ba sokolang ka hore ba fa **tataiso**.

Ba bang ba sokolang: Ha ba etsa mosebetsi ya sehlopha kapa ya baiithuti ba babedi, kopanya baiithuti ka sehlopha sa baiithuti ba babedi o kopanya ba utlwisisang mohopolo o ntseng o rutwa.

Dumella baiithuti hore ba rutane nakong eo ba ntseng ba etsa mosebetsi.

Tlama kgwele e kgubedu matsohong a baiithuti ka lehlakoreng le letona e be o e, **“kgubedu. K bakeng sa kgubedu. Lehlakore le letona. L bakeng sa letona”**. Baiithuti hore kgwele e matsohong a bona e ka hlakoreng le letona, mme ho feela walo le lehlakore le letona.

Lentswe le letjha

tatellano – tlhopiso eo e tsoela ka latellanang ka yona.
paterone – tatellano e tsoela taphetang.

Mosebetsi

Kotara ya 1 BM leq 3

Tataiso e mohlaba: thusa Tumi hore a etse sehlahiswa sa boitsebiso se hokellwang mekotleng

- Qala thuto ka ho fa baiithuti bothata.
- Patela mosebetsi mmoho le baiithuti ka phaposing.
- Baiithuti e mong le e mong o tlameha ho ba le sebaka se lekaneng moo a tla kgonang ho ka tsamaisa difaha tsa hae le ho iketsetsa sehlahiswa sa boitsebiso se hokellwang mekotleng ka boiketlo.

Phaposi yohle, e kgetholle le ho buisana ka dipaterone moo e sebedisang mebala e mmedi e fapaneng. Ba ka qala ka ho sebedisa dintho dife kapa dife tse bonahalang, matshwao kapa ditshwantsho tse takilweng. Mohlala, putswa—tala, putswa— tala, putswa—tala.

- **Dihlopha:** Arola baiithuti ka dihlopha tsa baiithuti ba 6–8.
Sekotlolo sa difaha: Beha sejana sa polasetiki se nang le difaha tsa mebalabala bohareng ba tafole e nngwe le e nngwe.
Kgetha: Baiithuti ba kgethe mebala e mmedi ya difaha sejaneng.

